

**แนวทางการป้องกันตนเองของประชาชนในการลดสถานะเสี่ยง
จากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**
**People's Ways of Self Protection in Reducing Risks from Conflicts of the Three
Southern Border Provinces : A Case Study of Muang Sonkhla**
สมศักดิ์ ปลอดทองสม^{1*}

Somsak Prodthongsom^{1*}

^{1*}ตามตำรวจ นักศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา 90000

^{1*}Police Senior Sergeant Major., A master degree student of Arts Program in Development
Strategy, Songkhla Rajabhat University, Muang, Songkhla. 90000

ผู้ติดต่อประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-1895-1433, 08-1766-3452

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางการป้องกันตนเองในการลดสถานะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ทุกคนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้วยความร่วมมือจากประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการศึกษา เช่น การศึกษาเอกสาร (content analysis) การสังเกต (observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured in-depth interview) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่ถูกเลือกอย่างเจาะจง 3 กลุ่มคือ (1) ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง (2) เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และ (3) องค์กรภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ โดยทำการศึกษาในพื้นที่ 4 ชุมชน ใน 3 ตำบลที่ล่อแหลมต่อการเสี่ยงภัยที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา คือ (1) ชุมชนเก้าเส้ง (2) ชุมชนเตาอิฐ (ตำบลบ่อยาง) (3) ชุมชนทุ่งหวัง (ตำบลทุ่งหวัง) และ (4) ชุมชนพะวง (ตำบลพะวง) มีระยะเวลาการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552

ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ดังกล่าวในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาได้รับผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลักฐานปรากฏชัดว่าเหยื่อที่ได้รับความรุนแรงในพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นประชาชนผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นประชาชนต่างต้องช่วยเหลือร่วมมือกันหาทางป้องกันแก้ไขโดยแนวทางป้องกันตนเองเพื่อลดสถานะเสี่ยงภัยที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเสนอแนะมีทั้งหมด 17 แนวทาง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายในและกลุ่มแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายนอก ทั้งนี้สามารถสรุปได้เป็น 5 ยุทธศาสตร์ คือ (1) ยุทธศาสตร์การสร้างความตื่นตัว (2) ยุทธศาสตร์การสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม (3) ยุทธศาสตร์การสร้างครอบครัวอบอุ่น (4) ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณธรรมให้กับเยาวชน และ (5) ยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชน

คำสำคัญ : การป้องกันตนเองของประชาชน ความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานะเสี่ยง

Abstract

This research aimed to study people's ways of self protection in reducing risks from conflicts of the three southern border provinces Also, those provide life and asset securities by people's cooperation in Muang Songkhla area. The quality research has been conducted by the following methods: content analysis observation and semi structure in depth interview. Thirty specific data samples were obtained from 3 groups: (1) stakeholders who are directly affected by the conflicts in Mueng Songkhla; (2) authorities who take care of the security in this area; and (3) other government and private sector groups. Data was obtained during years 2008-2009 in 4 at/risk communities in 3 sub-districts in Songkhla (Kao Seng, Tao It which are in Boyang sub-district; also Tung Wang and Pawong).

The result indicated that the area was affected by the conflicts in the 3 border provinces. The evidence showed that the victims who experienced harmful effects were just the people. So, the study suggests 17 ways of self-protection which can be divided into 2 groups; self protection by individual or local participation (inside factors); and by laws or government management (outside factors). The suggested ways to improve their protection involve the 5 strategies: (1) the awareness strategy; (2) increased community strength by participation processes; (3) improved family communication; (4) strengthening moral principles for youth and (5) implementing a community security strategy.

Keywords : Self protection, Conflicts in the three southern border provinces, Risks.

บทนำ

การเกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมใจกลางกรุงเทพมหานคร 27 จุดและจังหวัดต่าง ๆ เมื่อเดือน พฤษภาคม 2553 ที่ผ่านมาเป็นข่าวใหญ่ที่สะท้อนขวัญและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตตลอดจนความเป็นอยู่ของคนไทยจำนวนมาก อาจดูเหมือนเป็นเรื่องใหม่ที่มีสาเหตุสำคัญจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง แต่เป็นเรื่องเก่าที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งส่งผลกระทบมาถึงจังหวัดในระแวกใกล้เคียง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยรู้สึกกังวล หวาดระแวง และขาดความมั่นใจในระบบการป้องกันความปลอดภัยของภาครัฐในสภาวะเสี่ยงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ประคอง เตกฉัตร (2547, น.12) วิเคราะห์ว่าวิกฤตการณ์ขัดแย้งเรื่องความแตกต่างในสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และคุณภาพทางการเมืองการปกครองทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีผลต่อความคิดความหวังของคน สถานการณ์เปลี่ยนแปลงเป็นการเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจกับกลุ่มต่อต้าน ซึ่งใช้ความเชื่อศรัทธา ความแตกต่างของเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมาเป็นเงื่อนไขในการทำสงครามในรูปแบบสงครามก่อการร้าย เนื่องจากไม่สามารถทำสงครามเต็มรูปแบบได้ เพราะด้อยกว่าทางด้านอาวุธ

ยุทธโศภณและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในหลายภูมิภาคของโลก และรวมถึงพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย รวมทั้งการวิเคราะห์ของแสงเพชร (2550, น.1) ที่เห็นว่าประเทศไทยเป็นสังคมใหญ่สังคมหนึ่ง ที่ทุกคนต่างหวังที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แต่ความไม่เข้าใจกัน หรือความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม และศาสนาได้เข้ามามีส่วนทำให้สังคมเกิดการแบ่งแยก แบ่งพรรคแบ่งพวกกันมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการแบ่งแยกดินแดนของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงถูกเป็นไฟ คอยโหมกระหน่ำให้คนไทยต้องเข่นฆ่ากันเองส่งผลให้ทั้งประชาชนเจ้าของพื้นที่ ทหารเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทุกคนต่างสูญเสียด้วยกันทั้งสิ้น

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะจะหนักเบาบ้างก็แล้วแต่เป็นสถานการณ์ในห้วงเวลานั้น (ในหลายรัฐบาลที่ผ่านมา) และเริ่มรุนแรงขึ้นในยุครัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อมีการเผาโรงเรียน มีการบุกปล้นปืนในค่ายทหาร (4 มกราคม พ.ศ. 2547) ยิงหน่วยรักษากองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี จังหวัดนราธิวาส จนทหารเสียชีวิต 4 นาย จากนั้นเหตุร้ายต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องติด ๆ กัน ทั้งการดักข่มยิงตำรวจทหาร ไล่ฆ่าฟันพระภิกษุสามเณร จนถึงวางระเบิดตามสถานบันเทิง สถานที่ราชการ สร้างความปั่นป่วนอย่างรุนแรงไปทั่วชายแดนภาคใต้ และยิ่งรุนแรงขึ้นเมื่อพวกก่อความไม่สงบออกปฏิบัติการในตอนย่ำรุ่ง วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 โดยกลุ่มผู้ก่อการได้เข้าข่มขู่จุดตรวจทหาร ตำรวจพร้อมกัน 11 จุดในพื้นที่ จ.สงขลา จ.ปัตตานี จ.ยะลา และที่ปะทะกันหนักที่สุดคือบริเวณทะเลสาบจันทรบุรี (25 ตุลาคม พ.ศ. 2547) มีการจับกุมผู้ก่อเหตุขึ้นรถทหารที่อัดแน่น เป็นเหตุให้กลุ่มคนที่ถูกจับเกิดขาดอากาศหายใจ เสียชีวิตไปกว่า 70 คน (อิสระนิเวศ, 2551)

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในยุครัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นที่เสียผลประโยชน์ ก่อสถานการณ์ให้เกิดความวุ่นวายขึ้น ปัญหาเรื่องการแบ่งแยกดินแดนที่พูดกันอยู่ในปัจจุบัน เมื่อมองย้อนกลับไปที่เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ก็มีการพูดถึงเรื่องนี้เช่นกันเกี่ยวกับขบวนการปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (BNPP) แนวคิดการปลดปล่อยแห่งชาติสาธารณรัฐปัตตานี (BRN) องค์การร่วมเพื่อเอกอภิวินิจฉัยปัตตานี (PULO) ขบวนการเหล่านี้มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่อย่างกว้างขวาง แต่เมื่อรัฐบาลไทยและรัฐบาลมาเลเซียร่วมมือกันปราบปรามอย่างเต็มที่ ขบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ก็แตกสลาย (พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ, 2549, บทสัมภาษณ์พิเศษ)

ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเรื้อรังรุนแรงมากขึ้น ในยุครัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ โดยเฉพาะกลุ่มก่อวินาศกรรมความไม่สงบได้ปฏิบัติการก่อวินาศกรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่จังหวัดสงขลาบางส่วน รวม 51 จุด ในวันสังทายนทศกาลตรุษจีน ซึ่งตรงกับวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ถือเป็นปฏิบัติการครั้งใหญ่ ซึ่งทำให้สังคมโลกรับรู้ถึงศักยภาพขีดความสามารถของกลุ่มโจรผู้ก่อความไม่สงบ ที่แสดงศักยภาพเจ้าหน้าที่ได้รับรู้ ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ยังไม่สามารถป้องกันเหตุการณ์ร้ายได้

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นเป็นอย่างมากที่จะแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ แต่เวลาผ่านไปหลายเดือนไม่มีแววอะไรดีขึ้น ช้ำร้ายสถานการณ์ กลับยิ่งรุนแรงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อโจรใดอาสาวดหนัก จนเจ้าหน้าที่ทหารต้องประกาศเคอร์ฟิวในพื้นที่อันตรายที่เป็น

จุดเสียง ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ของรัฐบาลมีปัญหา มีแนวโน้มในลักษณะยิ่งยวดยิ่ง มาก ยิ่งแก่งยิ่งพลาด สรูปในภาพรวมสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน หลังเกิดการรัฐประหารสถานการณ์ในพื้นที่ไม่มีวิวัฒนาการที่จะสงบลงแต่อย่างใด ยังคงขยายอาณาเขตลุกลามไปยังพื้นที่ใกล้เคียงเรื่อย ๆ (แสงเพชร, 2550, น.19)

ดังที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยเห็นว่าภัยก่อการร้ายและความรุนแรงที่เกิดขึ้นมิได้มีแต่เฉพาะใน เขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น ภัยดังกล่าวยังคงลุกลามขยายอาณาเขตเพิ่มขึ้นในเขตพื้นที่ รอยต่อเข้ามาทางด้านเขตอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบ เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก ภัยดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากการก่อวินาศกรรมของ ผู้ก่อการร้าย ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ทำให้ประชาชนขวัญเสียไปตาม ๆ กัน เพื่อเป็น การสกัดกั้นการลุกลามการก่อการร้ายที่เปรียบเสมือนมะเร็งร้าย มิให้แพร่ขยายลุกลามไปยังส่วน สำคัญอื่น ๆ เพื่อเป็นการหาหนทางในการสกัดกั้นหรือป้องกันภัยดังกล่าว โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในทุกภาคส่วนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันสภาวะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยจะศึกษาถึงแนวทางการป้องกัน การขยายเขตการก่อการร้ายเพื่อมิให้ลุกลามเข้ามาในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อีกทั้งอาจเป็น แนวทางป้องกันตนเองในสภาวะเสี่ยงให้กับคนไทยในยุคปัจจุบัน อันจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึก มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาหาแนวทางการป้องกันตนเองในการลดสภาวะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากความร่วมมือของประชาชนในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (content analysis) การสังเกต (observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) จาก ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในพื้นที่

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

มี 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน คือ (1) ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปใน เขตพื้นที่เป้าหมายใน 4 ชุมชน 3 ตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา คือ ชุมชนเก้าเส้ง ชุมชนเตาอิฐ (ตำบลปอแยง) ชุมชนทุ่งหวัง (ตำบลทุ่งหวัง) และชุมชนพะวง (ตำบลพะวง) (2) ผู้มีหน้าที่ดูแลความ สงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งผู้นำชุมชน ได้แก่ นายก อบต. ผู้ใหญ่บ้านหรือ กำนัน (3) องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอื่น ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ หัวหน้าหน่วยงานราชการต่าง ๆ ผู้ประกอบการ ห้างร้านต่าง ๆ คณะครู อาจารย์ สถานศึกษา สถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏสงขลา และโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งสิ้น 30 คน (ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ไม่ต้องการให้เกิดผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงไม่อาจเปิดเผยนามหรือตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ในที่นี้ได้)

3. เครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้องมีขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา 3 ประเด็นคือ (1) ศึกษาสภาพความขัดแย้งจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เชื่อมโยงมายังเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยก่อการร้ายที่เข้ามาในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (3) ศึกษาปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนะต่าง ๆ ของประชาชนในการหาแนวทางการป้องกันภัยจากเหตุการณ์ภัยก่อการร้าย และใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยทำการศึกษาข้อมูลการเกิดเหตุการณ์ระเบิดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และผลกระทบอันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในจังหวัดสงขลาในความรู้ของผู้ให้ข้อมูลใน 4 ประเด็น คือ (1) เหตุการณ์การวางระเบิดในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในความรู้ของผู้ให้สัมภาษณ์ (2) แนวทางการป้องกันตนเองเพื่อลดสถานะเสี่ยงภัย และหน่วยงานในความรับผิดชอบ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (3) ผลกระทบอันเนื่องมาจากสถานะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ (4) ปัญหาที่เกิดและแนวทางการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์ เชื่อมโยงประเด็นกับการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อนำผลสรุปจากข้อมูลไปวิเคราะห์ และกำหนดยุทธศาสตร์ในการหาแนวทางการป้องกันตนเองและพัฒนาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2551 ศึกษาบริบท วิเคราะห์ สำนวณสภาพปัญหาและสาเหตุการเกิดภัยจากเหตุการณ์ภัยก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ระยะที่ 2 ระหว่างเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2552 ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ในพื้นที่เสี่ยงภัย 4 ชุมชน ใน 3 ตำบล ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา คือ (1) ชุมชนเก้าเส้ง (2) ชุมชนเตาอิฐ (ตำบลบ่อยาง) (3) ชุมชนทุ่งหวัง (ตำบลทุ่งหวัง) และ (4) ชุมชนพะวง (ตำบลพะวง) จำนวน 30 คนจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง กลุ่มผู้หนีภัยที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ และกลุ่มองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนอื่น ๆ ในพื้นที่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดจัดเป็นหมวดหมู่

5.2 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยตรวจสอบกับข้อมูลรายงานเอกสารทางด้านวิชาการ

5.3 ประมวลสังเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาทั้งหมด

5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาในเชิงเหตุและผล

5.5 เขียนผลการศึกษาในลักษณะบรรยายและพรรณนา

5.6 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขและยืนยันความถูกต้องก่อนจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

5.7 ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาของผลการศึกษาด้านวิชาการโดยปรึกษาผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องและจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัยและการวิจารณ์ผล

ผลการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์เอกสารหลายแหล่ง พบว่าปัญหาความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้เพิ่งเริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกนับแต่การเกิดการปล้นปืนในค่ายทหาร ยิงหน่วยกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี จังหวัดนราธิวาส จนทหารเสียชีวิต 4 นาย เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ดังที่เข้าใจกัน แต่มีประวัติเกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้อย่างยาวนานนับตั้งแต่สมัยพระยาวิชิตภักดี ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งสมัยนั้นเป็นการเกิดปัญหาความขัดแย้งและการก่อความไม่สงบโดยขบวนการโจรก่อการร้ายหรือที่เรียกว่า ขจก. ซึ่งสุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร, (ม.ป.ป., น.2) ได้สรุปความเป็นมาของขบวนการโจรก่อการร้ายในสมัยนั้นว่าเกิดจากบุคคลส่วนใหญ่ผู้เป็นทายาทของอดีตพระยาเมืองปัตตานีซึ่งเป็นไทยมุสลิมและบรรดาผู้ใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งได้สูญเสียอำนาจเพราะการเปลี่ยนแปลงระบบวิธีการปกครองของรัฐบาล ด้วยการยุบเลิกตำแหน่งพระยาเมืองต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ.116 ซึ่งเป็นแม่บทและประกาศใช้บังคับใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2444 เรียกว่า “ข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ 7 หัวเมือง ร.ศ.120” โดยสรุปสาเหตุการเกิดปัญหาความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมากมายหลายสาเหตุ ทั้งที่มาจากการเมืองการปกครอง การสูญเสียอำนาจของเจ้าเมืองเก่า ความแตกต่างทางด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจ สังคม การมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางอำนาจรัฐ การไปมาติดต่อกับประเทศมาเลเซียได้สะดวกมากกว่า ประกอบกับความเป็นประเทศที่ผู้คนนับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกันทำให้คนใน 3 จังหวัดเกิดความรู้อิสระว่าตนเองเป็นคนมาเลย์ เพราะมีเชื้อชาติและศาสนาเดียวกัน รวมทั้งบางคนและบางกลุ่มมีความเชื่อที่ผิดว่าการเป็นคนไทยนั้นคือ การยอมรับนับถือศาสนาพุทธจึงเกิดการต่อต้านอย่างรุนแรง สภาพปัญหาการขาดเอกภาพในการดำเนินงาน โดยที่ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะซับซ้อนและเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ สอดคล้องกับการศึกษาของศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี (2549) ซึ่งพบว่าสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างมีระบบ มีลักษณะต่อเนื่องเป็นแบบแผน มีพัฒนาการ ความคลี่คลายขยายตัวของความขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ ล้วนมีเงื่อนไขและเหตุปัจจัยเสริมต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบเป็นตัวเร่งปัญหาที่เป็นเหตุทำให้เกิดความซับซ้อน หลากหลายและ “สับสน” มากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาเกิดจากทั้งในแง่โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ระบบการศึกษา ระบบการพัฒนาและการป้องกันและปราบปราม ฯลฯ การแก้ปัญหาเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งหรือต่างคนต่างทำ ไม่สามารถลดทอนปัญหาได้อย่างมีพลังรวมทั้งการขาดคุณธรรมของข้าราชการที่ทำงานในพื้นที่ โดยเหตุการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบเป็นเหตุการณความรุนแรงในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จากสถิติที่ศึกษาเมื่อนำมาสรุป

เป็นภาพรวมการวางระเบิดอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 4 ปี (2548-2551) พบรายงาน 1,318 ครั้ง (เฉลี่ยปีละ 330 ครั้ง) โดยพบในจังหวัดนราธิวาสสูงสุด 666 ครั้ง ยะลา 400 ครั้ง ปัตตานี 201 ครั้ง สงขลา 51 ครั้ง ซึ่งหากรวมกับสถิติการก่อเหตุแบบอื่น ๆ ในรายงานของศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี (2549) จะเห็นได้ว่าจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีเหตุร้ายมากที่สุด ส่วนในจังหวัดสงขลาแม้จะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นน้อยที่สุดแต่แสดงให้เห็นว่ามีการเคลื่อนไหวขยายอาณาเขตขึ้นมา โดยพบเหตุการณ์วางระเบิดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เริ่มตั้งแต่ปี 2548 ที่เป็นข่าวใหญ่ก็มีเพียง 2 ครั้งคือ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2548 และ 2 สิงหาคม 2551 ทั้งหมดรวม 6 จุด คือ (1) หน้าโรงแรมกรีนเวิลด์ (2) หน้าร้านสะดวกซื้อสาขานนปละท่า (3) หน้าร้านสะดวกซื้อสาขานนทะเลหลวงใกล้โรงเรียนวชิราโปลิเทคนิค (4) หน้าร้านสะดวกซื้อสาขานนรามวิถี หน้าโรงเรียนแจ้งวิทยา (5) ลานจอดรถร้านอาหารค็อกเตอร์คูล (6) บริเวณป้อมจุดตรวจวชิรา ใกล้ตู้เอทีเอ็ม ถ.ชลาทัศน์ โดยมีช่วงเวลาในการเกิดเหตุการณ์ประมาณ 21.00 น. ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสภาพจิตใจของคนไทยเป็นอันมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาเอกสารในภาพรวมพบว่าสาเหตุของปัญหามีแนวโน้มเป็นไปได้ว่ามีสาเหตุมาจากทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ยาเสพติด ความยากจน กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ซึ่งมาจากทั้งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดน การสร้างเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความมีอคติของเจ้าหน้าที่รัฐ ความแตกแยกระหว่างพี่น้องประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปัญหาด้านการข่าว ข่าวกรองที่ได้มาไม่ชัดเจน รวมทั้งปัญหาประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ค่อยร่วมมือกันในทางที่ดี และจากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยหลายฝ่ายทั้งตำรวจ ทหาร และรัฐบาล รวมทั้งผู้ทำหน้าที่บริหารในหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมุ่งหาแนวทางในการป้องกันตนเองอันอาจเกิดขึ้นอีกในจังหวัดสงขลา

ทั้งนี้จากการศึกษาโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบแนวทางของประชาชนในการป้องกันตนเองในปัจจุบัน จากการศึกษาเมื่อนำมาจัดประเด็นแล้วพบ 17 แนวทาง ซึ่งผู้วิจัยสรุปแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มแนวความคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายใน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มแนวความคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายนอก

โดยในกลุ่มแนวความคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายใน เป็นการป้องกันตนเอง โดยยึดการประพฤติปฏิบัติของตัวเอง เน้นการพึ่งตนเองและการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นหลัก เป็นการพึ่งพาอาศัยชุมชนภายในมากกว่าการหวังพึ่งรัฐและองค์กรภายนอก ซึ่งแนวคิดที่ศึกษาพบมี 6 แนวคิด ได้แก่

1. การมีความตื่นตัว มีสติไม่ประมาท
2. การหลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน สถานที่ที่มีคนแออัด สถานที่ที่มีคนสัญจรเดินไปเดินมา
3. ผู้ปกครองจะต้องมีการชี้แจงอบรมตักเตือนลูกหลานให้เข้าใจถึงภัยอันตรายกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ให้เป็นคนที่มีสติรู้จักรู้ความกลัวกับเหตุการณ์ภัยก่อการร้าย
4. ต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง

5. ชุมชนจะต้องเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนต้องรักสามัคคีและเป็นหูเป็นตาให้กันและกัน
6. การรู้จักดูแลป้องกันตัวเองไม่หวังพึ่งรัฐ

สำหรับแนวคิดในกลุ่มที่สองเป็นแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายนอก เช่น หวังพึ่งตำรวจ องค์กรต่าง ๆ พึ่งอุปกรณ์ เทคโนโลยี เช่น เครื่องตรวจจับระเบิด กล้องโทรทัศน์วงจรปิด การฝึกอบรมและการฝึกซ้อม สำหรับแนวคิดที่ได้จากการศึกษาในกลุ่มนี้มี 11 แนวคิดได้แก่

1. ความมีชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ในการเข้าไปพบปะพูดคุยกับพี่น้องประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ
2. การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตำรวจควรกระทำให้มีความชัดเจน การเรียกตรวจรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ ควรตรวจให้ครบถ้วนทุกคัน
3. การตั้งป้อมจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรมีการตรวจทุกคืน
4. ควรมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่สี่แยก ตามถนนหนทาง และสำนักงาน เป็นต้น
5. ตามสถานที่ราชการ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ควรมียามหรือ รมภ. รักษาการณ์หรือยามรักษาความปลอดภัย มีการตรวจค้น ตรวจบัตร ตรวจกระเป๋าที่พกพา ตรวจตรา บุคคลภายใน ภายนอกที่เข้าออก
6. มีการตรวจสอบและเฝ้าระวังบุคคลภายในและบุคคลภายนอก
7. การป้องกันภัยเกี่ยวกับการห้ามใช้พื้นที่ในสำนักงานเป็นพื้นที่เก็บของ เพราะมีความเสี่ยงสูงในการถูกลอบวางระเบิด
8. การตรวจตราความปลอดภัยรถขนส่งแก๊สและรถขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง เพราะหากเกิดภัยร้าย เหตุการณ์จะลุกลามไปอย่างรวดเร็วในพื้นที่วงกว้าง
9. การตรวจตราถังขยะในพื้นที่สาธารณะ เพราะอาจเป็นที่ซุกซ่อนระเบิดของผู้ก่อการร้าย
10. การตรวจกระเป๋าหรือเป้สะพายเพื่อป้องกันการบรรจุระเบิดที่ใช้ในการก่อวินาศกรรม
11. การฝึกอบรมและการฝึกซ้อมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นกระบวนการทำงานทั้งหมด และขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการกันอย่างเป็นรูปธรรม จากการจำลองเหตุการณ์จริงจนเกิดความคุ้นเคย
12. สำหรับแนวคิดในการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายในจากตนเองและคนในชุมชน ในกลุ่มนี้จะสอดคล้องกับทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันตนเองที่ศึกษาพบคือ แนวคิดทฤษฎีปกตินิสัยของลอเรน โคเฮน และมาร์คัส เฟลสัน (Loren Chohen and Marcus Felson) (อ้างถึงใน พรชัย ชันติและคณะ, 2549, น.26) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอ็ดวิน ชัทเธอร์แลนด์ (Edwin Shutterland) (อ้างถึงใน พรชัย ชันติและคณะ, 2549, น.109-111) ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (จिरพันธ์ ไตรทิพจรัส, 2542, น.41-45) และทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2550, น. 18-20)

แนวคิดทฤษฎีปกตินิสัยของลอเรน โคเฮน และมาร์คัส เฟลสัน มีความเชื่อว่ากิจวัตรหรือการกระทำที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ เช่น การออกไปเที่ยวกลางคืนเป็นประจำ การไปทำงานแล้วปล่อยบ้านเรือนไว้ไม่มีคนเฝ้า การสวมใส่เครื่องประดับราคาแพง จะทำให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรได้ง่าย เพราะเหตุร้ายหรืออาชญากรรมจะเกิดขึ้นหากถึงพร้อมด้วยปัจจัย 3 ประการคือ ตัวอาชญากรมีเจตนาจะกระทำผิด เหยื่อเหมาะสม เช่น เป็นเพศหญิง เป็นเด็ก หรือคนชราที่อ่อนแอ และการขาดความสามารถ

ในการปกป้องตนเองและทรัพย์สิน ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวันที่ไม่เหมาะสมของบุคคลเองย่อมเป็นแนวทางที่ทำให้บุคคลตกอยู่ในอันตราย และหากบุคคลต้องการป้องกันให้เกิดความปลอดภัยจากสถานะเสี่ยงภัยก็ควรประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการไม่ไปเที่ยวกลางคืน การไปในสถานที่ซึ่งมีคนพลุกพล่าน และการพยายามดูแลตนเองโดยไม่หวังพึ่งรัฐ เช่น ไม่ใส่เครื่องประดับราคาแพงเดินตามท้องถนน เป็นต้น

นอกจากนั้นแนวคิดทฤษฎีอื่นในกลุ่มนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอ็ดวิน ซัทเธอร์แลนด์ ซึ่งเชื่อว่าการกระทำของคนไม่ว่าในทางผิดหรือถูกเกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้น การป้องกันตนเองของคนในกลุ่มนี้เป็นแนวคิดในการเลือกสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้กับเยาวชน เช่น การเลือกคบเพื่อน การห่างไกลจากยาเสพติด หลีกเลี่ยงการคบหาบุคคลที่เป็นแนวร่วม การสร้างทัศนคติที่ดีต่อกฎหมายบ้านเมือง การทำความเข้าใจกับเพื่อนบ้านในวัฒนธรรมของแต่ละศาสนาที่แตกต่างกัน การดูแลตรวจตราคนแปลกหน้าที่เข้ามาในชุมชน

ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชนจะช่วยรักษาความปลอดภัยและลดสถานะเสี่ยงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างชุมชนเข้มแข็งที่ศึกษา

ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เป็นอีกแนวทางที่ใช้ประชาชนเป็นแกนนำ ในการจัดสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดเวรยามของชุมชนเอง การติดตั้งแสงไฟทำให้ส่องสว่างในจุดเปลี่ยว การที่บ้านเรือนช่วยกันติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด มาตรการเพื่อนบ้านช่วยเตือนภัย ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (โดยตำรวจ คือ คนจากในชุมชน และร่วมมือกับคนในชุมชน) แต่ในงานวิจัยนี้เสนอให้หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัดการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด และให้รัฐเป็นผู้จัดสรรตำรวจหน่วยที่รับผิดชอบดูแลชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้จัดเป็นแนวทางป้องกันโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายใน

สำหรับแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายนอก เช่น ตำรวจ ทหาร รัฐ หรืออุปกรณ์ เทคโนโลยี เช่น กล้องโทรทัศน์วงจรปิด เครื่องตรวจวัดระเบิด ซึ่งเป็นแนวคิดของคนส่วนใหญ่ สอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกัน (พรชัย ชันติและคณะ, 2549, น.22) ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (จिरพันธ์ ไตรทิพจรัส, 2542, น.27-29; โชติ ชิดไชย, 2547) และทฤษฎีลัทธิประโยชน์นิยม ของเจอร์ามี เบ็นธัม (Gerame Bentham) (อ้างถึงใน พรชัย ชันติและคณะ, 2549, น.47)

ทฤษฎีการป้องกัน (พรชัย ชันติและคณะ, 2549, น.22) เป็นความเชื่อเรื่องการป้องกันรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนโดยอาศัยภาครัฐจัดกำลังทหารตำรวจ ดูแลช่วยเหลือประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การให้ตำรวจตั้งป้อมตรวจตามจุดต่าง ๆ การจัดกำลังตรวจตราความปลอดภัยรถขนส่งแก๊สและรถขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง ตรวจรถจักรยานยนต์ รถยนต์ การตรวจถังขยะ ตรวจกระเป๋ากลับหรือเป้สะพายเพื่อป้องกันการบรรจุระเบิดที่ใช้ในการก่อวินาศกรรม ที่พบในงานวิจัยนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดของกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่สุดในบรรดาแนวคิดทั้งหมด

ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (จिरพันธ์ ไตรทิพจรัส, 2542, น.27-29; โชติ ชิดไชย, 2547) เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ประพฤติตามกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานของสังคมจะทำให้สังคมปลอดภัย โดยอาศัยทั้งกฎหมาย ซึ่งเป็นการควบคุมทางสังคมอย่างเป็นทางการและการอาศัยการควบคุมโดยบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ การสร้างค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ การยกย่อง การชื่นชม นิทา การห้ามปราม การตักเตือน หรือวัฒนธรรมองค์กรซึ่งเป็นการควบคุมทางสังคมที่ไม่เป็นทางการจะช่วยลด

สภาวะเสี่ยงจากภัยร้ายของสังคมได้ ซึ่งตรงกับแนวคิดที่ประชาชนใช้ในการป้องกันตนเองที่ศึกษาพบในการวิจัยครั้งนี้ คือ การที่ผู้ปกครองจะต้องมีการชี้แจงอบรมตักเตือนลูกหลานให้เข้าใจถึงภัยอันตรายกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ให้เป็นคนที่รู้จักความกลัวกับเหตุการณ์ภัยก่อการร้าย การใช้กฎกำหนด หรือห้ามใช้พื้นที่ในสำนักงานเป็นพื้นที่เก็บของ การกำหนดพื้นที่ป้องกันบุคคลภายในและบุคคลภายนอก

ส่วนทฤษฎีลัทธิประโยชน์นิยมของเจอร์ามี เป็นธัม (อ้างถึงใน พรชัย ชันติและคณะ, 2549, น.47) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ย่อมถูกควบคุมโดยหลักธรรมชาติ 2 ประการคือ ความพอใจ (pleasure) กับความทุกข์ทรมาน (pain) โดยเชื่อว่าก่อนที่บุคคลจะมีพฤติกรรมใดย่อมจะคิดคำนวณเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้รับ ซึ่งจากการศึกษาแม้จะไม่พบเด่นชัดจากผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้ แต่ในทางปฏิบัติเท่าที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นการป้องกันตนเองของคนในสังคมแม้ในพื้นที่ซึ่งศึกษา คือการใช้ความเชื่อในศาสนา โดยปลูกฝังความคิดให้กับคนในสังคมที่ว่าทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วจะตกนรก หรือทำดีจะได้ไปอยู่ภวังค์อัลเลาะห์หรือได้เข้าไปอยู่ในดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ของพระเจ้า อีกทั้งยังเป็นแนวคิดที่พบมากในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันตนเองของประชาชนในการลดสภาวะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งได้ทำการศึกษาในระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552 นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางการป้องกันตนเองในการลดสภาวะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ทุกคนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยความร่วมมือจากประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้เทคนิควิธีการเชิงคุณภาพต่างๆ ในการศึกษา เช่น การศึกษาเอกสาร (content analysis) การสังเกต (observation) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured in depth interview) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่ถูกเลือกอย่างเจาะจง 3 กลุ่ม ทั้งผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และองค์กรภาครัฐและเอกชน โดยเลือกทำการศึกษาในพื้นที่ 4 ชุมชนใน 3 ตำบลที่ล่อแหลมต่อการเสี่ยงภัยที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา คือ (1) ชุมชนเก้าเส้ง ตำบลบ่อยาง (2) ชุมชนเตาอิฐ ตำบลบ่อยาง (3) ชุมชนทุ่งหวัง ตำบลทุ่งหวัง และ (4) ชุมชนพะวง ตำบลพะวง

ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ดังกล่าวในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้รับผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลักฐานปรากฏชัดว่าเหยื่อที่ได้รับความรุนแรงในพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและจากการศึกษาเอกสารในภาพรวมพบว่าสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งและการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทั้งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีแนวโน้มเป็นไปได้ว่ามีสาเหตุมาจากทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ยาเสพติด ความยากจน กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ซึ่งมาจากทั้งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดน การสร้างเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความมีอคติของเจ้าหน้าที่รัฐ ความแตกแยกระหว่างพี่น้องประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปัญหาด้านการข่าว ข่าวกรองที่ได้มาไม่ชัดเจน รวมทั้งปัญหาประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ค่อยร่วมมือกันในทางที่ดี

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตและสนทนากลุ่ม พบแนวทางของประชาชนที่ในการป้องกันตนเองในปัจจุบัน จากการศึกษา เมื่อนำมาจัดประเด็นแล้วสามารถสรุปเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายในซึ่งเป็นแนวคิดของผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย และกลุ่มแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นแนวคิดของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่

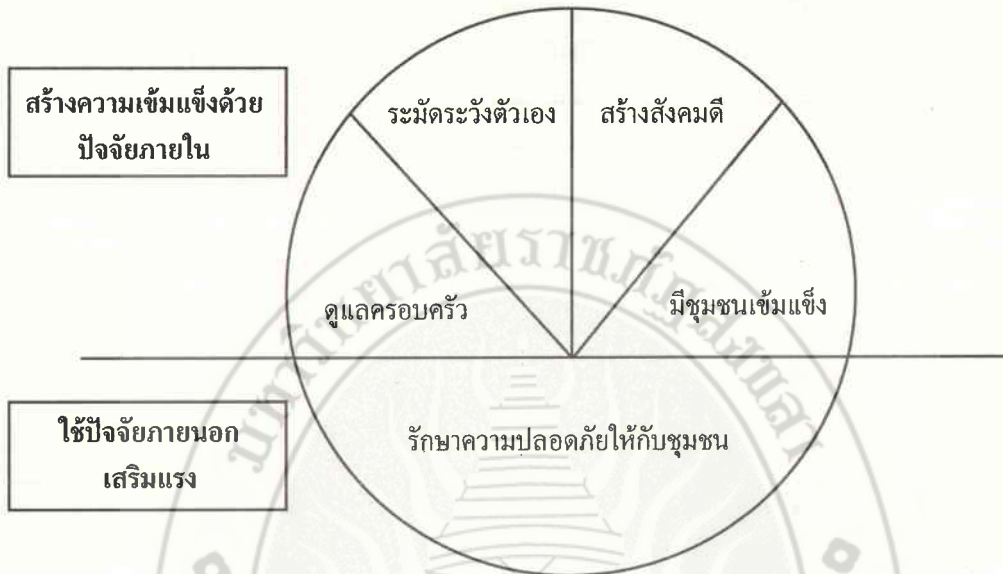
โดยในกลุ่มแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายใน เป็นการป้องกันตนเองโดยยึดการประพฤติปฏิบัติของตนเอง เน้นการพึ่งตนเองและการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นหลัก เป็นการพึ่งพาอาศัยชุมชนภายในมากกว่าการหวังพึ่งรัฐ และองค์กรภายนอก ซึ่งแนวคิดที่ศึกษาพบมี 6 แนวคิด ได้แก่ (1) การมีความตื่นตัว มีสติไม่ประมาท (2) การหลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน สถานที่ที่มีคนแออัด สถานที่ที่มีคนสัญจรเดินไปเดินมา (3) ผู้ปกครองจะต้องมีการชี้แจงอบรมเด็กเดือนลูกหลานให้เข้าใจถึงภัยอันตรายกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ให้เป็นคนที่มีสติและความกลัวกับเหตุการณ์ภัยก่อการร้าย (4) ต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง (5) ชุมชนจะต้องดูแลตัวเอง ประชาชนทุกคนต้องรักสามัคคีและเป็นหูเป็นตาให้กันและกัน และ (6) การรู้จักดูแลป้องกันตัวเองไม่หวังพึ่งรัฐ

สำหรับแนวคิดในกลุ่มที่สองเป็นแนวคิดการป้องกันตนเองโดยอาศัยพึ่งพาปัจจัยภายนอก เช่น หวังพึ่งตำรวจ องค์กรต่าง ๆ พึ่งอุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น เครื่องตรวจจับระเบิด กล้องโทรทัศน์วงจรปิด การฝึกอบรมและการฝึกซ้อม สำหรับแนวคิดที่ได้จากการศึกษาในกลุ่มนี้มี 11 แนวคิด ได้แก่ (1) ควรมีชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในการเข้าไปพบปะพูดคุยกับประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ (2) การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตำรวจควรกระทำให้มีความชัดเจน การเรียกตรวจรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ควรตรวจให้ครบถ้วนทุกคน (3) การตั้งบ้อมจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรมีการตรวจทุกคืน (4) ควรมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่สี่แยก ตามถนนหนทาง และสำนักงาน เป็นต้น (5) ตามสถานที่ราชการ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ควรมียามหรือ รปภ. รักษาการณ์หรือยามรักษาความปลอดภัย มีการตรวจค้น ตรวจบัตร ตรวจกระเป๋าที่พกพา ตรวจตรา บุคคลภายใน ภายนอกที่เข้าออก (6) มีการตรวจสอบและเฝ้าระวังบุคคลภายในและบุคคลภายนอก (7) การป้องกันภัยเกี่ยวกับการห้ามใช้พื้นที่ในสำนักงาน เป็นพื้นที่เก็บของ เพราะมีความเสี่ยงสูงในการถูกลอบวางระเบิด (8) การตรวจตราความปลอดภัยรถขนส่งแก๊สและรถขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง เพราะหากเกิดภัยร้าย เหตุการณ์จะลุกลามไปอย่างรวดเร็วในพื้นที่วงกว้าง (9) การตรวจตราถังขยะในพื้นที่สาธารณะ เพราะอาจเป็นที่ซุกซ่อนระเบิดของผู้ก่อการร้าย (10) การตรวจกระเป๋าหรือเป้สะพายเพื่อป้องกันการบรรจุระเบิดที่ใช้ในการก่อวินาศกรรม (11) การฝึกอบรมและการฝึกซ้อม ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นกระบวนการทำงานทั้งหมด และขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการกันอย่างเป็นรูปธรรม จากการศึกษาเหตุผลเหตุการณ์จริงจนเกิดความคุ้นเคย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ในมุมมองของผู้วิจัยเองเห็นว่าการใช้แนวทางการป้องกันตนเองหลากหลายวิธีน่าจะเป็นแนวทางการป้องกันตนเองที่ดีกว่าการใช้แนวทางใดแนวทางหนึ่งในการป้องกันตนเอง กล่าวคือต้องอาศัยพึ่งพาทั้งปัจจัยภายในเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองในระดับปัจเจกชน ด้วยการดูแลครอบครัว และระมัดระวังตัวเอง รวมทั้งระดับองค์กรหรือหน่วยงาน รวมทั้ง

ประชาชนทุกคนต้องร่วมกันสร้างสังคมดี มีการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเยาวชน ร่วมกันสร้างให้เกิดมีสภาพชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ปัจจัยเสริมแรงจากอำนาจรัฐ หน่วยงานหรือองค์กรที่มีงบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชน แสดงดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การสร้างแนวทางการป้องกันตนเองของประชาชนเพื่อลดสถานะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะในการท่วิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหาแนวทางการป้องกันตนเองของประชาชนในการลดสถานะเสี่ยงจากปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีแนวทางและรูปแบบการป้องกันที่ดีและปลอดภัยมากกว่านี้ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย
2. ควรขยายพื้นที่เพื่อทำการวิจัยในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาด้วย เนื่องจากพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เนื่องจากเป็นหัวเมืองทางภาคใต้ที่มีความเจริญที่สุด และมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามามากมายในแต่ละวัน ซึ่งประชาชนเหล่านี้อาจจะยังคงขาดประสบการณ์การเรียนรู้ถึงแนวทางการป้องกันภัยจากสถานการณ์ความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พยายามก่อเหตุสร้างสถานการณ์อยู่บ่อยครั้ง ให้ได้รับรู้ถึงแนวทางการป้องกันภัยให้กับตนเอง เพื่อที่จะได้ปลอดภัยจากสถานการณ์ผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส. (2542). โครงสร้างทางสังคมของโรงเรียนกับการแพร่ระบาดของยาบ้า : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- โชติ ชิดไชย. (2547). ยุทธศาสตร์การป้องกันอาชญากรรมลึกรถจักรยานยนต์ : กรณีศึกษาจากจังหวัดหนึ่งในภาคใต้. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- ประคอง เตกฉัตร. (2547). กติกาการเมือง เราคิดอย่างไร. ฉบับที่ 171 ตุลาคม 2547.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2526). การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- พรชัย ขันติและคณะ. (2549). ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ : บริษัทบุคเน็ทจำกัด
- พรพิชญ์ พัฒนากุลเลิศ. (2549). สัมภาษณ์พิเศษ. มติชนรายวัน วันที่ 19 กันยายน 2549.
- ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี. (2549). 32 เดือนแห่งความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นวันที่ 14 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/16>.
- ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี. (2549). สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้รอบ 2 ปี (2547-2548). สืบค้นวันที่ 14 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/16>.
- สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร. (ม.ป.ป.). รายงานการประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- แสงเพชร เรียบเรียง. (2550). ไฟใต้ที่รัฐปัตตานี. กรุงเทพฯ: ไพลิน จำกัด.
- แสงเพชร, (2550). ย้อนรอยประวัติศาสตร์ รัฐปัตตานีไฟใต้ที่ยังไม่ดับ. กรุงเทพฯ: ไพลิน.
- อิสระนิวส์. (2551). ข่าวการวางระเบิดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นวันที่ 18 สิงหาคม 2551, จาก http://www.isranews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id